

AJUNTAMENT DE LES BORGES DEL CAMP

XII Premi Literari Sant Jordi 2001

**PREMI NARRACIÓ
JOVES 14-20 ANYS**

Reflexions d'un passatger

d'Alba Zaragoza Balfegó

REFLEXIONS D'UN PASSATGER.

Quin cel més blau. Era evident que aquell era el dia ideal per a fer el viatge. On devia estar? Probablement sobrevolant Els Emirats Àrabs o algun país de les rodalies, més o menys. Era tant difícil calcular-ho! I encara que hagués estat més senzill, potser tampoc ho faria, perquè els nervis -aquelles papallones multicolors que batien les seves immenses ales dins del seu ventre, pujant i baixant...- li ho impedien. L'expectació era enorme. Feia tant de temps que havia estat esperant aquell moment! Se l'havia imaginat, havia estat assajant què els podria dir als seus companys quan se'ls trobaria l'aeroport de Boston, havia llegit molt sobre el país al qual es dirigia... I ara no podia creure que realment ja havia arribat el moment, que ja estava de camí.

-“Mira Ravi, marxa. Marxa i no tornis. T’ho dic perquè t’estimo. No tornis a aquest món de misèria. No ploraré aquesta nit a l’aeroport. No vull que em vegis patir. Seré forta, d’acord? Fes allà la teva vida, casa’t i treballa molt. Estic segura que tindràs molts diners i seràs feliç. Continua el teu camí. Però no m’impediràs que trobi a faltar el meu fill gran, oi?”

I és que els Estats Units li semblaven tant idíl·lics... Potser perquè creia que allà seria capaç de ser útil totalment. Pensava que se'l valoraria al complet. I això li donava força, l'impulsava. A l'Índia, l'estudi de les ciències exactes era promogut pel govern i finalment va decidir estudiar ingenieria informàtica a l'*I.I.T.** de Bombay, la seva ciutat.

---

* *I.I.T.*: *Indian Institute of Technology*, Institut Indi de Tecnologia

Tal vegada uns anys enrera hagués preferit estudiar humanitats o sociologia, potser literatura... però quan el seu pare va veure que tenia certa facilitat pels estudis li van dir ben clar: “Que ets un bon escriptor? I què? No pots donar de menjar a la gent amb això!” Les paraules d’ell el van colpir.

Bombay, la ciutat que semblava un torrent de teles multicolors al basar de Swayumma. Era un espectacle impressionant veure el fluir de la gent en un anar i tornar, pujar i baixar... amb cap ordre aparent. Potser per inèrcia. Probablement Newton tenia raó, ves per on! Era un trànsit incessable de vides, colors, olors... Li creixia la saliva al percebre l’aroma de la canyella, el cardamom i el gengibre, els claus i el pebre... Comerciants, mercaderies, compradors, ascetes... Des de petit l’havia entusiasmada observar com les dones triaven les espècies al mercat. Li encantava el moviment que feien elles quan es retiraven el *sari** enrera perquè els queia al abocar-se a les parades. Quina gràcia i senzillesa! I també quina astúcia a l’hora de regatejar. Sempre tenien la paraula adequada, el mot ubicat... per sortir-se’n amb la seva. Ell admirava les dones. Sempre havia cregut que elles tenien el coneixement i els homes la força, que el seu país no podria anar rodat fins que elles s’hi possessin pel mig. Però pensar això a l’Índia l’havia enfrontat sovint amb alguns amics i fins i tot amb el seu pare. Hi havia moltes coses que els separaven. De vegades l’un no semblava fill de l’altre.

L’Índia li havia quedat petita. Allí ho passava malament perquè no li deixaven utilitzar la seva capacitat. El govern li deia què havia de fer, el seu pare li deia què havia de

---

*Sari: vestit tradicional que duen les dones a l’Índia.

fer... I això no ho suportava. Per a ser algú, per a exercir d'allò que havies estudiat era imprescindible conèixer a un ministre, a un peix gros. Sinó, ho tenies magre. Des del primer moment que li van oferir la oportunitat d'anar a treballar als Estats Units, aquesta meta es va convertir en el seu més gran anhel. D'això ja feia un any. Era tot el que ell volia. Allí seria completament lliure, capaç d'exercitar sense entrebancs la seva professió, podria realitzar-se com a persona en un país plural, occidental, on les dones eren considerades per igual als homes, on no hi havia castes, on tothom era igual... Era evident que era així, ho havia llegit i vist a la televisió. N'hi havien parlat. Però també des del principi li va semblar vastament paradoxal que els Estats Units -la nació més poderosa del món- s'interessés per enginyers orientals i es beneficiés de les polítiques educatives d'aquests països. De fet, havia sentit dir que una de cada quatre empreses tecnològiques de la Badia de San Francisco estava dirigida per un hindú o un xinès. No està malament, oi? Ell tenia claríssim que tot això era gràcies a Nerhu, que va crear els *I.I.T.* per a competir amb Estats Units i Europa. Nerhu s'havia esmerçat en fer públiques les facultats i en donar incentius als estudiants. Ara el gegant capitalista s'aprofitava de la política socialista. Això li semblava contradictori, però aquest aspecte el veia només com un petit barranc fàcil de franquejar en la vall del seu futur. No tenia por. De fet, ell de vegades es considerava més occidental que oriental!

Però no podia arribar a imaginar-se que aquesta era un petitíssima contradicció, una insignificant sense raó en un basar de paradoxes, desigualtats i injustícies com és la societat occidental. Una societat on es discrimina a les persones pel color de la seva pell, per la seva procedència i religió. Potser si ho hagués sabut no hauria marxat... o sí. Potser no perquè l'Índia era l'encarnació d'un país multiconfessional, poliglota, multiracial i pluricultural, pont entre cultures i civilitzacions... Cada regió, ciutat,

comunitat o inclús família tenia les seves pròpies costums i tradicions, simbolitzant la diversitat en estat pur. I malgrat això entre ells regnava un sentiment de germanor, unió, d'indianitat. Fins i tot ell i la seva germana havien anat a col·legis de monges, herència directa de l'Imperi britànic. I els seus pares els duïen per la qualitat de l'ensenyament, prescindint de la catolicitat de les germanes.

A més, últimament, el seu afany de llibertat l'havia impulsat a ser més crític amb tot allò que l'envoltava. Per una banda, l'irritava que la guerra entre Pakistan i el seu país continués. I encara que a aquest enfrontament se li volia donar una justificació política, ell creia que el problema era religiós. No entenia com es podia venerar tantíssim a Gandhi en el Dia de la Independència índia, mitjançant desfilades militars, filigranes amb automòbils a totes les ciutats del seu país, festejos, celebracions... I en canvi era evident la passivitat enfront els principals pilars de la seva filosofia -la unió com a germans de musulmans i hindús, el cessament de la violència, l'abolició de castes...- per part del govern.

- “Si ens va fer lliures, també va intentar agermanar-nos amb els musulmans, que coi! Acceptem-ne la seva totalitat! El que s’ha de veure... i per a curull, els mandataris no en tenen prou, no. Ara s’ha de fer el boicot comercial a Nepal per a que abandoni la seva postura de neutralitat. Però perquè no deixen en pau als pobres nepalesos i es preocupen més pels seus propis problemes! Com és possible que s’estiguin tenint relacions comercials perfectament estables amb països europeus i no es respectin les que es tenen amb el país veí?!”.

Quin temps devia fer a Amèrica? Seria adequada la roba que havia portat? Com s'havia de comportar amb les persones que anirien a recollir-lo? Estava fet un sac de dubtes.

- “Encara me’n recordo que quan vaig fer dinou anys i havíem de celebrar l’*abdu** m’hi vaig negar en rodó. No volia que la meva mare i la meva germana m’ haguessin de prometre obediència i fidelitat, havent-se de postrar davant meu i besar-me els peus. Això només ho fan els éssers inferiors, i elles, no ho són, saps? Ja de bon matí, vaig dir-li al meu pare que no volia que el ritual tingués lloc, que la meva mare i germana no havien de mostrar-me cap tipus de subordinació.

- “Calçasses, poc home! Estàs fet un marica! No penso permetre que el meu fill gran acabi amb un ritual que s’ha fet sempre a casa nostra, que des de temps immemorials hem celebrat els *baishyas**! Ets massa insignificant per acabar amb tot! Perquè no pares de mirar-te el melic per un sol moment, eh? Massa lleis, massa afany de canvi, això és el que tens!”, em va contestar”.

D’altra banda, que l’Índia fos de les primeres potències mundials en armament, i en canvi, la fam continués omnipresent també el treia de polleguera. I de pensar que ell n’estava fugint enlloc de fer alguna cosa per a pal·liar aquesta situació... De pensar que el seu pare li va dir, que sent escriptor no es dóna de menjar a la gent, i que ell, marxant, tampoc n’estava donant? Però per a què turmentar-se? Era millor no pensar-hi.

---

*Abdu: cerimònia tradicional que se celebra a l’Índia quan el fill gran d’una família assolix la majoria d’edat i li pren el relleu al pare, havent d’assumir totes les responsabilitats d’aquest, fins i tot la subordinació dels membres femenins de la família.

*Biashyas: Casta a la qual pertanyen els homes de negocis, a l’Índia i Nepal.

Ja no tenia solució... O potser sí. Potser algun dia podria tornar... En qualsevol cas ara no era el moment idoni per a preocupar-se d'això. Primer era prioritari saber què es trobaria a Amèrica! Carpe diem -o quelcom semblant-, en deien els renaixentistes europeus!

Però, tornant-hi, no podia donar-li tota la culpa a l'Índia. Una de les principals causes d'aquesta pobresa era, precisament, la política econòmica dels països europeus. Només calia veure el que l'Imperi Britànic havia fet en nom de la Reina Mare al seu país. A l'impedir el cultiu d'aliments autòctons que eren la base de l'alimentació hindú d'aquell temps, i obligar a plantar indiscriminadament te, cotó, cacau, anacards, espècies... per al comerç exterior d'Anglaterra, es va substituir l'agricultura de supervivència, merament per la d'exportació. Estava clar que una família no es podia alimentar només de te o pebre! I ara n'estaven pagant tots les conseqüències...

Tampoc li agradava que pels carrers de Benarés les parelles no poguessin passejar lliurement agafades o abraçades, ni besar-se en públic. No es podia mostrar l'afecte cap a una altra persona pel carrer. Aquesta censura era incomprendible per a ell. Perquè ens hem d'amagar d'estimar-nos? Però és que aquestes situacions eren tan intrínseques que hi havia molt poca gent que s'espavilés per a modificar-les, no hi havia ganes de revolució ni de canvi. Per a ell, que era un revolucionari de cap a peus era impossible de concebre! I a part d'això, a l'Índia pràcticament totes les bodes eren concertades pels pares dels nuvis, sense que aquests es coneguessin abans de la boda. Com és possible no tenir contacte amb la persona amb qui has de compartir-ho tot a la teva vida, fins al moment de casar-te amb ella? I si no t'hi portes bé? I si l'amor no és recíproc? No seria millor que hi hagués un coneixement previ...? Fins i tot en un dels

intents dels seus pares de casar a la seva germana, van festejar del seu progressisme al mostrar-li les fotos dels candidats a la seva mà abans de comprometre-la. Pobra noia! Això no podia passar a Amèrica. Segur que els homes blancs -com s'anomenava als turistes europeus i nord-americans a l'Índia, característica que, fruit de la ignorància i del prejudici es relacionava, curiosament, amb diners i, irremeiablement, amb bondat i avenç- li donaven més importància a aquest pas tant primordial en la vida d'una persona, tal i com havia de ser!

D'altra banda, el tema de les castes li produï a una profunda indignació. Veia aquesta tradició ària atàvica, provinent del *Rig-Veda**, com a un factor d'endarreriment. En efecte, tothom havia de seguir complicades regles referents a les pràctiques religioses, al matrimoni, a la vida quotidiana, al treball, estudis i professió. S'havien de continuar els passos dels predecessors en molts aspectes. I a pesar de l'arcaisme del sistema, les modificacions i canvis, en el fons, no estaven ni ben vistos ni permesos. Era tant complicat! Hi havia, generalment quatre castes: els *brahmans* (sacerdots), els *kshatriyes* (guerrers i militars), els *baishyes* (homes de negocis) i els *sudres* (gent de la neteja, carnissers, sabaters...), i totes tenien les seves sub-castes. Aquest fet estratificava moltíssim la societat. A més, les persones que no pertanyien a cap casta (els intocables o *paries*) eren objecte d'una profunda marginació, havent de recollir les escombraries, rentar la roba dels seus senyors... Els integrants d'una casta no es podien casar amb els d'una altra, perquè no només els seus fills perdien la categoria, sinó que a més eren objecte del comentari, desprestigi i desaprovació públics. Aquesta divisió només feia,

---

*Rig-Veda: col·lecció d'himnes que els invasors aris de l'Índia van utilitzar en les seves cerimònies religioses. Formen part de la literatura sagrada de l'hinduisme, però donen la idea d'una religió molt diferent en molts aspectes a la hindú.

que crear jerarquies. Però, sortosament, no hi havia enfrontaments intercàstics perquè tothom tenia perfectament assumit el seu rol en la societat. Era il·lusòri poder pensar en canviar les coses, encara que la Constitució índia afirmava la igualtat i la llibertat de tots els ciutadans.

- “Encara recordo aquelles nits d’estiu, envoltades d’aquell ambient tan dens i humit, l’atmosfera carregada del zum-zumeig dels borinots, mosques i grills que amenitzaven les vetllades. Quan se n’anava la llum de casa, sèiem plegats fora al pati, a sobre la gespa, al voltant de la llum d’oli que sempre era alimentada per l’*amma**. Érem un parell de puerils incansables, sempre amb set de jocs i diversió. Però quan el pare proposava l’excusa del tall elèctric per a explicar-nos contes, els ulls ens començaven a fer llumetes, corríem cap a fora i ens quedàvem immòbils, com a paralizats. Llavors ell ens transportava a paisatges de somni, a contes de mahrajàs i princeses, de deesses amb tres caps i quatre braços, de *Ganesh*** , de com i on naixia la mare *Ganga****... Guerrers *sij***** invencibles, que

---

* *Amma*: mare en hindi, una de les disset llengües oficials de l’Índia.

** *Ganesh*: fill de Shiva (Déu de la trinitat hindú) i Parvati. Deïtat de la bona sort, amb cap d’elefant i cos de persona.

***Ganga: segons la mitologia hindú deessa que va propiciar el naixement del riu Ganges i que habita en les seves aigües.

**** *Sij*: guerrers-monjos de l’Índia. Habiten majoritàriament pel nord, a Uttar-Pradesh. Se’ls considera els seguidors de la religió sij, que es pot definir com un ebri entre l’hinduisme i el mahometisme. Tenen una profundíssima tolerància religiosa. No reten culte a cap imatge.

amb les seves espases, cavalls i cabells llargs embolicats amb turbants, protegien a les persones de les injustícies... Relats de regnes amb grans castells, que eren protegits per forts guardes i posseïts per poderosos reis; morades de déus mitològics amb atributs i afers humans... Sota del *banyan** el temps s'esvaïa sense deixar rastre, en perdíem la noció. Les nostres boquetes s'obrien retratant el semblant de dues criatures, la meua germana i jo, increïblement impressionades davant les meravelles de les que estaven plagats els relats del nostre pare. La suor relliscava en forma de gotes pels nostres rostres. Començaven a brollar del front i regalimaven unes darrera les altres per les galtes, pel nas... fins a arribar a la barbata. Restàvem tant entusiasmats que no n'interrompíem la trajectòria sota cap concepte. El que en qualsevol altre moment del dia hagués sigut motiu de diversió pueril, ara era ignorat. Els jasmins, albahaques i jacarandes en flor, les calèndules i les orquídiades, també mostraven el seu encantament regalant a l'ambient de la nit tropical les seves aromes, que encara ara tinc en la memòria del meu olfacte”.

Ja devien estar sobrevolant Turquia, o potser Grècia... qui sap si Líbia! En somnis s'havia vist infinitat de vegades embarcat en un avió, volant cap als Estats Units. Ara aquests somnis, la il·lusió més gran de la seva vida, es veia culminada, s'estava fent realitat. Encara sentia aquell neguit envaïdor que havia estat el seu únic company en tot el trajecte. “Hauré de començar a acostumar-me a conviure amb ell! Ja falta menys, cada vegada menys”, es deia.

---

*Banyan: arbre semblant a la figuera, de grans dimensions i llarga vida. De les seves rames broten arrels aèries i s'estén cobrint una zona considerable.

A en Ravi encara ara se li omple la boca i li brillen els ulls quan explica els rituals religiosos del seu país. Ho narra tant descriptivament que al sentir-lo et vénen a la ment totes les imatges pintades amb paraules per ell:

- “Mira, hi hauries d’anar encara que només fos per veure l’espectacle dels banys. Fascina, t’ho asseguro. Sembla que el riu tingui un món al seu voltant. Tot un món que brolla de l’aigua, de la corrent. Món que es desperta extremadament aviat, quan el sol comença a tenyir el cel d’un ataronjat intens. Llavors la vida s’inicia. Tothom comença les seves desfilades per a munt i per avall. Neix el moviment incessable: venedors, sabaters, barbers, comerciants, bugaderes, nens... Les mans humides de desenes de persones submergides a l’aigua, s’aixequen enlaire en un gest d’adoració per a donar gràcies, tot saludant el sol. Després s’obren cauteloses i deixen caure generosos rajolins d’aigua que rellisca acariciant la pell del seu cos. Primer pels cabells, després baixant pel coll, les extremitats, el tronc... cap part del seu cos queda exempta del líquid. Aigua a l’alçada de mitja cintura, *saris* mullats... Els colors s’intensifiquen. Els banys rituals i de purificació són la quotidianetat més especial: cabussadetes i oracions, unes darrere de les altres, pujant i baixant... L’enllaç entre allò terrenal i quelcom diví. La barreja de dos móns. Pastilles de sabó fregant pells fosques i deixant el seu residu blanc d’espuma, penetrant per tot arreu, assolint qualsevol racó del cos. Les bombolles que s’esvaeixen, solubles, al tocar l’aigua que, aglutinadora, tot s’ho emporta. Cabells fregats enèrgicament... Nens trepant pels pits de les dides... Tots els nivells de l’espectacle humà evolucionant a partir de la placenta del riu. Però l’olor de cendra transportada per la brisa, que emana de les *pires**, i que té a veure amb la memòria del

---

*Pires: plataformes edificades especialment per a la incineració de cadàvers que estan situades a la vora dels rius sagrats de l’Índia i Nepal.

registre sensitiu de la vida, ens recorda que al Ganges també hi van a parar els cossos d'aquells a qui ha abandonat l'ànima, per a tornar a brollar de la corrent incessable de la vida i integrar-se de nou en la ciclicitat de l'existència.

Finalment en Ravi va ser tret de les seves reflexions per una veu femenina mecanitzada, procedent de la megafonia de l'avió. L'audició de l'anunci d'aterratge i la presa de consciència del què aquell missatge significava, van anar acompanyades d'un sobresalt. El cor li va començar a bategar més ràpidament, se li van humitejar els ulls, tenia els nervis a flor de pell, sentí una brollada de calor... Ja havia arribat.